

Una mirada al teatre contemporani irlandès

Júlia Canosa i Serra

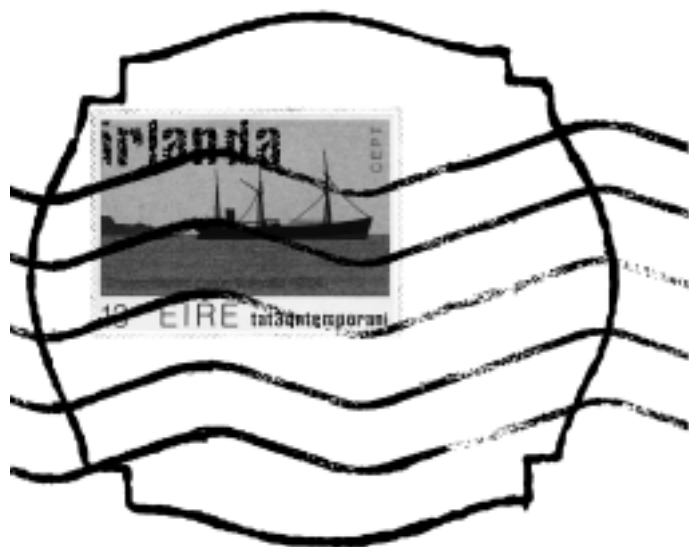
Hibèrnia té indústria teatral

No hi ha res millor que les xifres per avaluar la cultura *teatral* d'un país. Com que vull parlar de teatre, del que es fa a Irlanda, m'ha semblat oportú que primer de tot fem un passeig pels hàbits de consum de teatre que té la seva gent i que després cadascú en tregui les seves conclusions. Irlanda és un exemple que he trobat a mida: país petit, amb dues llengües —la pròpia i la colona—, una història plena de màrtirs i una cultura que ha sobreviscut els embats dels veïns.

A Irlanda viuen aproximadament unes 3.801.000 persones.¹ El 2003, tres milions van anar a veure programes de teatre i dansa. D'aquests tres milions, el 80% va pagar íntegra la seva entrada (una mitjana de 19 € per tiquet) i el 15% va anar-hi convidat. L'altre 5% l'ocupa la venda d'entrades especials per a escoles, col·lectius i altres promocions. En aquest mateix any, les arts escèniques (dansa i teatre) van generar uns ingressos de 82 milions d'euros, dels quals el 52% provenia de la recaptació de taquilla, el 38% del suport de les administracions i la resta, de patrocini i altres donacions.² La despesa total aproximada de les arts escèniques a Irlanda fou d'uns 73 milions d'euros.

¹ *L'Etat du monde 2004, annuaire économique et géopolitique mondial*

² Segons l'informe publicat per Fitzpatrick Associates a través de l'Irish Theatre Forum, setembre 2004.

Del total, el 43% es va gastar en programació artística, el 40% en tasques no artístiques i el 17% en tasques de promoció, relacions públiques, construcció i altres despeses.

Segons el document publicat aquest més d'agost del 2005 per la Generalitat de Catalunya, les nostres xifres comparativament serien les següents: a Catalunya viuen aproximadament 6.813.000³ persones, de les quals 2.114.024 van ser espectadors d'arts escèniques durant el 2003. El 92% va pagar la seva entrada íntegra i només el 8% va anar-hi convidat (!). Aquest mateix any es van generar uns ingressos de 28,6 milions d'euros, dels quals el 36% provenia de taquilla, el 48% del suport de les administracions i el 15% restant de patrocinis, lloguers de sales i coproduccions. La despesa va ser de 124 milions d'euros; el 49,3% es va gastar en programació artística, el 28% en àrees no artístiques i el 21% en altres camps.

³ Xifres publicades per l'Idescat (Institut d'Estadística de Catalunya).

No és estrany que el mateix Theatre Forum of Ireland proclami que «les arts escèniques a Irlanda no només són vitals per a la vida artística del país, sinó que en general poden fer una contribució significant a la qualitat de vida de tots els seus ciutadans».

Amb poques dades ens hem situat davant del panorama teatral irlandès: està viu i produeix. Aquesta inversió en teatre tant per part dels ciutadans com per part de l'Administració fa créixer els seus fruits: una forta i sana competència i una producció alta d'espectacles amb obra original d'autors contemporanis, fet que per si sol no es tradueix en *bon* teatre, sinó que de ben segur genera més oportunitats de trobar més qualitat.

Produint teatre irlandès contemporani

Els autors irlandesos poden sentir-se valorats. Les administracions han creat un sistema de subvenció anual que els permet escriure amb llibertat i sense passar per l'encàrrec. A aquest detall significatiu n'hi afegim un altre potser encara més important: com ja hem vist abans, no només compten amb el recolzament del mateix govern en matèria econòmica, sinó que l'indicador de participació en les arts escèniques a Irlanda és molt positiu. Els autors a Irlanda escriuen per a algú.

Ja coneixem alguns autors irlandesos. Al nostre país s'han traduït i estrenat obres de Frank McGuinness, Brian Friel, Marina Carr, Conor McPherson i un curt etcètera. L'any 2004, a Irlanda es van estrenar vint-i-dues peces d'autors contemporanis,⁴ quatre de les quals foren adaptacions: *Cyrano de Bergerac*, adaptada pel poeta Derek Mahon, *Antígona* de Sòfocles, adaptada pel premi Nobel Seamus Heaney, *L'hort dels cirerers*, adaptada per Tom Murphy, i una nova versió de *The Green Fool*, de Declan Gorman.

⁴ Irish Playography, The Theatre Shop (www.irishplayography.com).

D'aquestes vint-i-dues peces, quatre es van estrenar a l'Abbey Theatre i unes altres quatre al Project Arts Centre. Ambdós escenaris són a Dublín.⁵ Entre les obres originals estrenades destaquen *Beauty in a Broken Place* de Colm Toibín, *Birdie Birdie* de Michael Harding, *From these Green Heights* de Dermot Bolger (Premi ESB Irish Theatre Awards 2004), *Shining City* de Conor McPherson i *Take Me Away* de Gerald Murphy.

Totes les peces mencionades menys dues foren escrites per a més d'un personatge. Tot i així, el professor de teatre Brian Singleton, del Trinity College (Samuel Beckett Centre de Dublín), creu que hi ha «una plètorà recent de monòlegs dramàtics dels nostres escriptors que indica una temptativa a la lluita dels joves dramaturgs contra la forma, i que exerceix control sobre el procés teatral. *Autoritat portuària* de Conor McPherson i *Eden* d'Eugene O'Brien, ambdues dirigides per Conor McPherson, revelen una ansietat sobre el teatre com a mitjà de comunicació [...] La forma del monòleg atrapa els personatges en un temps passat i els manté congelats dins d'un fosc aïllament...».⁶

Potser ja queden molt lluny les paraules de W. B. Yeats, Lady Gregory, B. Shaw o Synge, encara que alguns de nosaltres, dramaturgs o no, entesos o no, irlandesos o no, vulguem veure en els nous texts una certa herència palpable. Si llegim les entrevistes i les obres d'autors contemporanis com Dermot Bolger, Marina Carr, Alex Johnston o Conor McPherson, entre molts, descobrim que tot i fent exercicis a vegades radicalment diferents, tots ells semblen qüestionar-se aquesta suposada herència, tant si és per escapar d'un clíxé identitari com si és per provar de reconèixer-s'hi. La dramaturgia a Irlanda s'ha transformat quasi de la mateixa manera i a la mateixa

⁵ www.abbeytheatre.ie, www.project.ie

⁶ «Am I Talking to Myself?», article de Brian Singleton a l'Irish Times

velocitat que l'illa, i el resultat és que el teatre que s'hi escriu des dels anys noranta sembla representar una cultura diferent que la que proposaven o explicaven les obres escrites només dues dècades abans. No cal viatjar, doncs, fins a principi de segle per adonar-nos de la ràpida evolució del seu teatre, sense jutjar la direcció que ha pres el seu camí.

El creixement econòmic de l'illa (cal no oblidar que arran d'aquest espectacular i inesperat creixement a principi dels noranta ja coneixíem Irlanda com «el tigre celta») ha beneficiat indirectament i directament la producció teatral del país. També cal esmentar que ha estat una nació que ha demostrat una certa seguretat en la seva identitat cultural i que aquesta autodefinició creua la frontera del sud al nord.

El teatre irlandès i la «consciència irlandesa» es troben enrevessadament lligades. De fet, no és casual que la fundació de la National Theatre Society of Ireland coincideixi amb la mateixa fundació de la nació. Les arts irlandeses, en general, han aprofitat aquest creixement, que en part les ha beneficiades àmpliament. A Irlanda hi ha una política cultural que, si bé és criticada perquè cau en la difusió del propi estereotip, també és valorada pel fet de ser encara molt necessària.

Però la preocupació dels dramaturgs, entre d'altres artistes i intel·lectuals, de no convertir l'art propi en un estereotip de gran rendiment comercial es fa palesa en la producció dels nous texts dramàtics, que s'allunyen del món tradicional irlandès de la mística i el camp per proposar realitats alternatives tant o més vigents. I la feina que els queda per endavant és molta. Les empreses de turisme i el mateix govern contribueixen, des de fa temps, a vendre una idea d'Irlanda molt infantil, una postal rústica per a aquells qui volen trobar les arrels en la puresa de l'illa, adornada amb flautes i druides o, quan convé, convertida en exemple de territori revolucionat i més tard tecnocràtizat.

Són les preocupacions d'alguns escriptors irlandesos amb qui he pogut parlar recentment i no tant recentment. A Irlanda passa com a casa, on l'evolució a vegades ens obliga a caminar sobre els extrems i fa que ens carreguem els clàssics amb una suposada intenció de crear una zona mancada d'herències. Es fa palès que els escriptors d'avui tenen un desig de fugir d'aquest clixé reivindicatiu o camperol per explicar altres coses. El que expliquem ara, és tan diferent?

Li ho pregunto a Marina Carr (*Ariel, By the Bog of Cats, Low in the Dark, Meat and Salt, On Raftery's Hill, Portia Coughlan, The Mai, This Love Thing, Ullaloo*, etc.) i coincideix amb la idea que l'escriptura dramàtica a Irlanda (tot i que afegeix que no creu que sigui una ona de pensament que es dirigeixi cap a una mateixa direcció o tingui una mateixa voluntat, sinó que només passa a qui passa) està sortint d'aquest clixé identitari per començar a avançar un cop ja sembla assimilada o compresa aquesta possible identitat. Les coses han canviat molt des de Brendan Behan, i els autors que avui treballen i escriuen des d'Irlanda tampoc no són aliens a les noves preocupacions que aquest canvi comporta. Afegeix que si bé és cert que deixen enrere, o que proven de deixar enrere, la cultura del camp i de la patata, va bé tenir-la present i rellegir-la, tant per donar-li l'esquena quan convingui com per tornar-hi si convé repassar allò que en altres paraules ja s'ha expressat antigament. «Creure que escriuràs sobre algun nou tema és molt pretensions!» afegeix, i riu.

Si algú té interès a llegir o rebre informació més acurada sobre el teatre a Irlanda, us recomano que visiteu la pàgina www.irishplayography.com, on podeu trobar una base de dades potent sobre les obres estrenades de 1950 en endavant, amb accés a les peces publicades i contactes de les sales i les companyies professionals.